

SSRE-nin yletpyrcin, taraaccınnın Uluq Kızıl şeriinin 18 cıl polgan oju telgerezin!

SSRE-nin yletpyrcin, taraaccınnın Uluq Kızıl şeriinin 18 cıl polgan oju

(Тываның Revolustuq şeriinin cöbilelinin oralakcş targaz eş Sengiziktin cyyly)

1936 cıldın 2 ajnı 23-tyñ xynynde telg-jnıñ kında ter-
gün kışyq şeri polur, SSRE
nin yletpyrcin, taraaccınnın Kızıl
şeriin turguskandan peer 18
cıl poop turar.

SSRE-nin Kızıl şeriin karg-
ıs kapitalistıq kuryneiernin
xözi şeriinden ıgaldıq onza
pajda polza, erge şelezin al-
gan yletpyrcin, taraaccınnın şe-
rii polur. Ostarınñ socialistıq
revoluzunın, proletar diktaturun-
un şeri polur.

Kızıl şeri polza, SSRE-nin
socialistıq turguzu-
şkunun cangıs setkil
kızıl pile corudur turar xej-xej
nasional ulustarnıñ azıcn ty-
menin şeri polur. Ol polza,
taratkan ulustarnıñ xostalırnıñ
şeri, Sovet curttunın tuskaj xa-
maarşpas pot-ergezin polgaş
xostur turar pajdañ kamgalaar
şeri polur. Paza SSRE-nin Kızıl
şeri polza, podunun xyre-
leninde turar azıcn arattarnı
internasional jozugaar kizidip,
podunun revolusı sorulgañın
jak pillar uzurunda telgejnıñ k-
ında en pıyq polgaş temir-
teq tergiñ şıdalıq, curumnuñ
şeri polur parımdaazı todargaj
tur.

SSRE-nin Kızıl şeri po xyn-
ge cedir Sovet Ebilelinin tajıñ
politin tıznıq pıyq-pile kam-
galap, podunun 18 xarızq poop
turar yjezinde, telegej kındañ
pajda polza, kapitalistıq kury-
neler et-cazanın samıralıñna
tavarşkan, oon adırıp yner ar-
ga ezik tiler, ajyldıq caa-tajıñ-
nı kışpı yndyreringe peletkep
turar. Oon eş sölgey todargaj
xereccileri polza, SSRE-ge udır-
lanır ten Japon pile Germanınñ
arazında şeri talazı-pile pyduy
cazıt keree carar tep turar,
Japonnıñ Mancuırdıa temir oruk-
tu turguzur turar, Japonnıñ
imperialıstı Kıdattı pyryn eze-
ler sorulgañ salır, tajıñ yndı-
r turar, paza Japonnıñ şeri-
nıñ bydzedi pygy kurynein k-
rer orulgañnıñ 60% ezelep tu-
rar polgaş en blangja 1936 cıl-
dın egezinde Japon-pile Mancuı-
gonun kargıstır Mooldun tajıñ
pajdañ kamgalap turgan
kızılgaar şeriin kaaş-kaaş udaa
cengelep kelgeş corur turar,
Mooldun polgaş SSSE-nin kızı-
gaarlarına cengelep turgaj,
tajınga kışıgarın pızar paşp-
pile oraldır turarınñ todar-
gaj xereccizi ol polur tur.

bncaarga SSRE kazañ-taa
tajıñnı kızıves polgaş podunun
cerinden picit-taa cerni kımga-
taa pıves, pır eves SSRE-nin
curttun-ce kım pır kiziler xal-
daar polza, olar kadıq xarız al-
ır polgaş yndezini-pile uzutkadır
polgaj.

Eş Stalinin cugaalaar polza,
pis polza, tajıñ pajdañ kızıer-pis,
pır eves tajıñnıñ kışpıksılar
pis-ce xaldaar polza, olarga xa-
ız peerinden kortpas, peien-pis
teen

SSRE-nin Kızıl şeri tıptır
kelgeninden peer SSRE-nin azı-
cın tyment Komunistıq namga
paşladır algaş, xamaattı tajıñ-

SSRE-nin ylet-
pyrcin, taraaccı-
nnın Kızıl şe-
riinın agaar-pile
uzar kızı kon-
cuq kıştyy-pile
ezyp turar pol-
gaş SSRE-nin
Kızıl şeri, po-
dunun agaarlap
uzar kızıynın
ekki xynın tem-
degler erttirip
turar.

Curukta: eşter
Stalin-pile Vo-
roşilof, agaarlap
uzar kıştyñ ek-
ki xynynde uzar
xemeler kışyp
turar ol tur.

nın yjezinde eş Lenin polgaş
eş Stalinin şıut paşalgazı-pile
Sovetın erge-cagırgazın maa-
dırlıq kamgalap turgaj, sov-
et cazaan tızyr ten imperialıstı-
nı polgaş kontrrevolustıq aktarnı
azır tılees, Sovet cazaan tıznıq
pıyq poldurup, oon tajıñ poli-
tin eezizinge cedirip, socialistıñ
tılelgiliq turguzup, angı cok so-
sialistıq nıttılgeni tudur turar.

Po arazında SSRE-nin Kızıl
şeri eş Stalinin udurtulgañ-
pile oran curttun xarız cok ka-
mgalap, podunun kızıyn ulam-na
tıznıq pıyq-pile kelgen. SSRE-nin
Kızıl şeri podunun 18 x rızq
poop turar ojunda tergiñ uluq
cediškinnıñ cedip ap, en ter-
giñ polgañnıñ teknik cepsekti
turar. Cizee: koncuq uluq kıştyq
uzar-xemelerliq, tanka tep kon-
cuq kıştyq poe cepsekti kışak
tergelıq, yger-poolarlıq, oon-ta
eske möge şıdalıq cyylderlıq
poop turar polgaş Sovet Ebile-
in-ce xaldaarlarga kadıq xarız
peeri pelen.

SSRE-nin Kızıl şerinin cedi-
şkinin tugajında SSRE nin Tép
Kıysseki Komit-dinin cookta
caa eriken 2 tugaar sessizinge
SSRE Ulostun kamgalal komissarı
eş Vorosilofun oralakcş eş
Tuxacevskijın cugaalaarın a-
körge, Kızıl şeri en tergiñ
polit-tajıñ peletkeldi, en pol-
gañnıñ teknitıq, po teñniñ Kızıl
şeri kazañ-taa edilep, azıy-
lap şıdaar. Moon-pile kadı Kızıl
şeriinın sız 1.300.000 kizi
ge cedir ezyp, eş Stalinin tex-
nikti kizi pyy azıygañna oer
nır tep lozunun kıysselep turar.

Kızıl şeri podunun en ter-
gıñ kaadır targaların xej-pil-
peletkep ap turar. Kızıl şeri
cyzyn-paazın şeri ertteminıñ 13
kezek akademij tep tedi surgul
polgaj şinciı cerleri par. Cyk-
le ol cerlerde 16.000 kizi
cyzyn-paazın erttemnerge oer-
nır turar. Paza 1000 azıq teat-
rlyq polgaş 2000 azıq xire
Kızıl şeriinın nom sañnarıpar.
bnda 12.000.000 cyyl pyy tep-

terler par. Moon-pile kadı Kızıl
şeriinın amıdıl pajdañ espy-
saan, 1936 cılda şalıñ talazı
57% cedir ezyp turar.

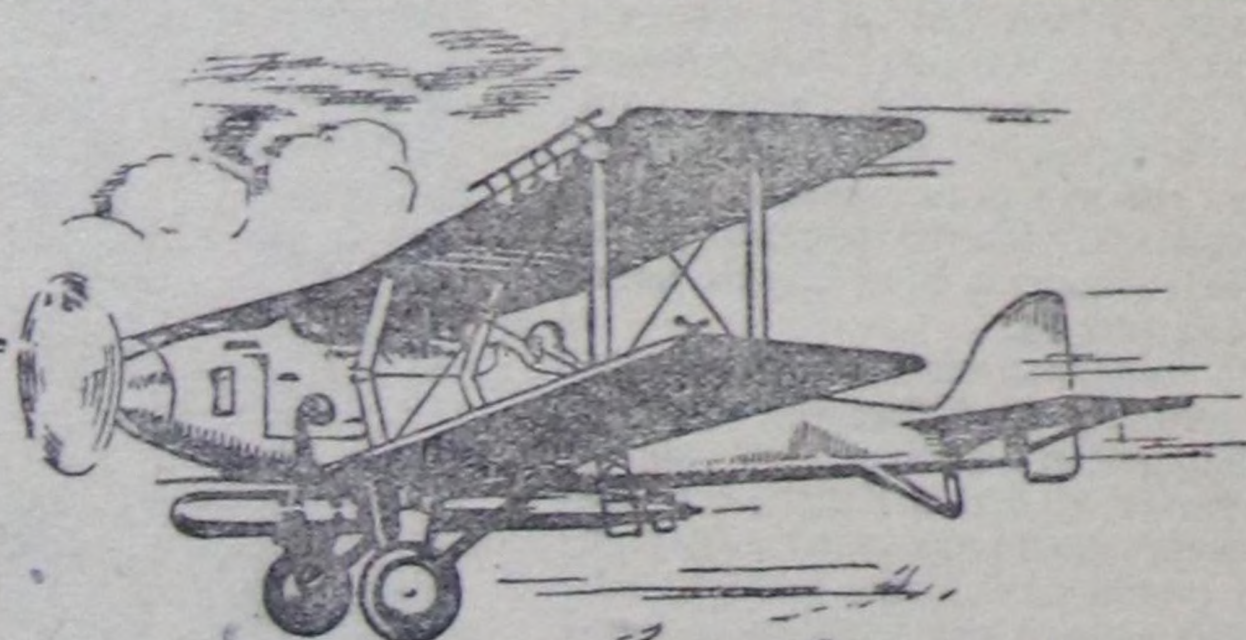
Kızıl şeriinın istinde staxan-
of şimceşkinı koncuq telgerep
turar. Moon xarız-pile texnik-
ke polgañnaar coruk ulam-na
uğadır, Sovet Ebilelinin kızı-
gaarın kamgalaar kızı ulam-na
tıznıq turar tur.

SSRE-nin Kızıl şeri 18 xar-
ızq poop turar yjezinde, Kızıl-
tın Kızıl şerinin kış şıdalı
ulam-na tıznıq sañnar, Kızıl-
tın Sovet cazaan xereenge er-
estıq turar, Kızıl yletpyrcin,
taraaccınnıñnıñ xostalgazı er-
gezin turguzar corukka eres tem-
isseldi corudur turar. blangja
Japonnıñ imperialıstı ezelekilerin-
ge, paza Kızıl tıstıkkı kontr-
revolustıq idegetteringe erestıq
xarız perip kelgeni-pile Kızıl
Sovet caza ulam-na pıyq-pile,
oon revolustıq tamisseldi uluq
uluq cedıškinnıq poop, Cöen cy-
ktyñ pygy tarlatkan arattarına
xostalgan uluq maadırlyq y-
egerin ajttır turar ol.

SSRE-nin yletpyrcin, taraaccı-
nnın Uluq Kızıl şeriinın 18 cıl
polgan oju telgerezin!

CURUKTA: SSRE-nin
aattıq şeriqleri

Kım-ta pi-
stin curttubus-
ce xaldaar pol-
za, şak po tem-
dektin tal-ort-
tuzun-ce kiir
atkanı kışkaş,
adar-pis!

Тываның revolustıq şeriı

Тыва arat respublik tuskaj xa-
maarşpas pot-ergeliq poop kel-
geniden peer 15 cıldın nyryn
kışyp turar. Po arazında Тыва
oran podunun tögızyñge kızıy-
ben koncuq uluq cedilge-lerni
cedip ap turar-pile kadı, Тыва-
nın revolustıq şeri podunun
cazak, namınga paşladır algaş,
orannıñ tuskaj xamaarşpas pot-
ergezin kamgalap şıdap kelgen.
blangja arattın revolustıqcazak,
namın uzur kaar tees, moon mu-
nunda kaaş-kaaş udaa tura xalır
udurlanır turgan kontrrevolus-
tıq idegetterge kadıq xarız
estı-pile perip kelgen.

Arattın revolustıq şeri pod-
unun cazak, namın paşalgazı-
pıle cıl kelir tudum-na polit-
pıyazırlıq ezyp, xej nıttın
ıazıl agıyga kirip, podunun
ıstinde kedee polgaş tep-taa
cerlerge azıdap şıdaar kaadır-
arnı p letkep kelgen polgaş am-
taa ulam xej-pile peletkep turar.

Pisın şeri bis polza, SSRE nin
Uluq Kızıl şeriinın yger-tur-
ulgañ-pile podunun polit. tajıñ-
cş peletkelin polg ş oran curttun
kamgalaar arga texniin ulam-na
sañnar turar. Oon enaj pizik
erttem talazı-pile tıva pizik pil-
bes kizi piste cok, olurar paşnı-
nıñnıñ cırık polgaş cıyq, paza
kultur massalıq azıdar polgaş
polit. pıyazırlıq talazı sañnar

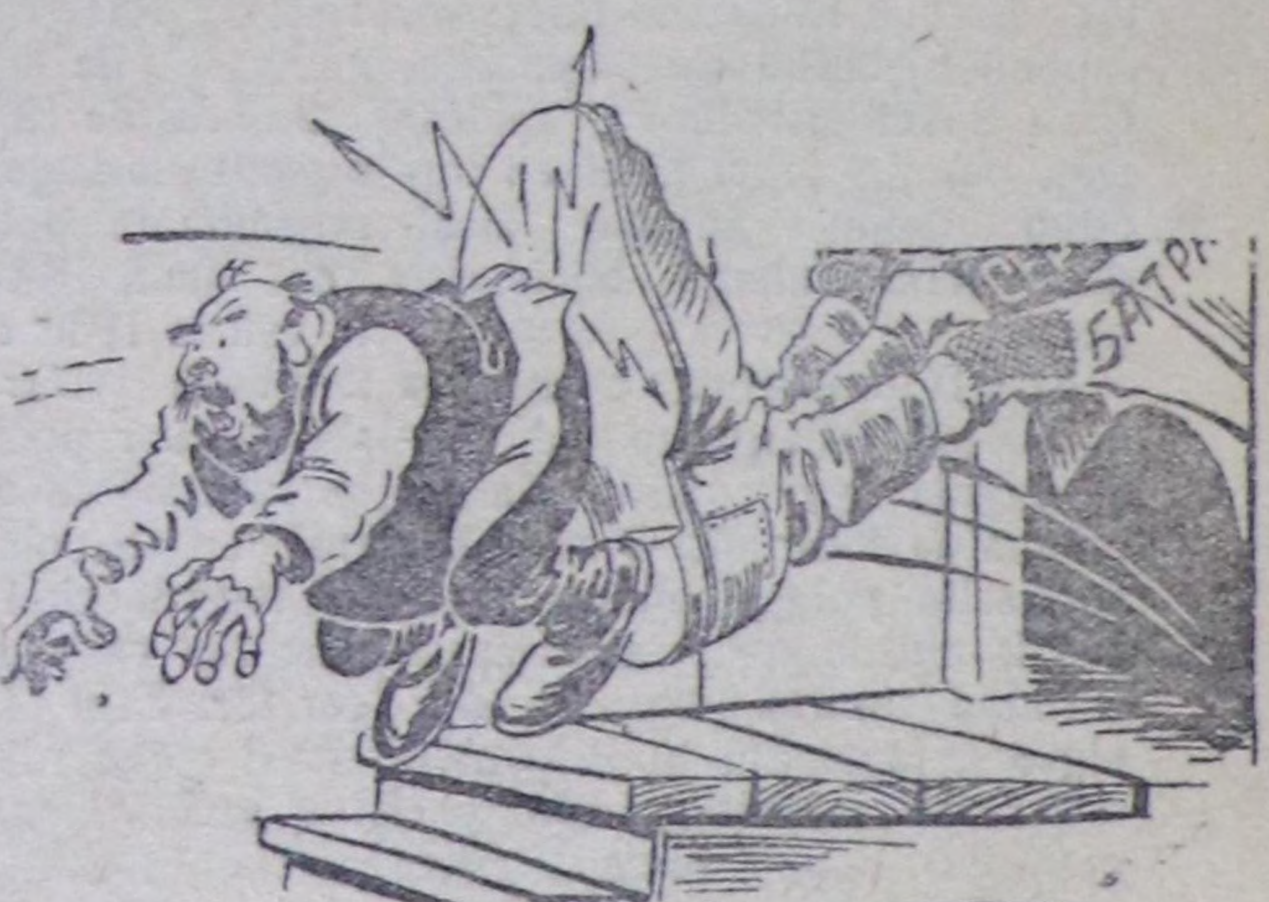
turar.

Cizeeleerge: eskadron koman-
diri eş Ertine polza, rev. şeri-
larnı erttem surgulga oeridir,
polit. tajıñcş peletkelin tıznıdar
talazı-pile koncuq ekki azıdap
turar. Paza komandir eşter: Та-
aa, Tarzaa, Sat o'ar 1 tugaar
kıştyq azıdap, blangja erttem
pıyazırlıq, polit. massalıq azı-
ldarnı ekki corudur turar. Moon
ıstinde en idepejliq komandir
eş SAT polur, ol polza, podunun
vzvodu-pile polkanıñ 1 tugaar ce-
rin ezelep turar. Paza rev. şeri-
q eşter: Kan-oöl, Abaakkaj, S. Po-
rvak-oöl polgaş oon taa eske eş-
t r koncuq ekki idepejliq oer-
enip, onaaşkan albas-azıyın şın
setkili-pile kıysselep turar.

Arattın revolustıq şeri, moon
songaar erttem pıyazırlıq ul-
am ekki oer-enip, cazak, namın
salır turar sorulga arın pottan-
dıy kıysselede koncuq uluq
sorulgalı salır xerek.

Japonnıñ imperialıstı ezelekil-
eri, pistin-pile xa-tunma polur
Mool arat respublik-ce kaaş udaa
cengelep turar. Pis ol Japonnıñ
imperialıstı ezelekileringe pol-
gaş ıstıkkı, taştıkkıdan xal'dap
keer tajıñnıñ arız eres xarız pee-
ringe pelen turazıylar.

Kaltışkan polka şeriinın ştap
targazı Picce-oöl.

SSRE-nin curttun-ce kapitalıstı kırı po-
lza, şak mıncaar yndır tepter. Kirgen-
nıñnıñ şoru polur.

Кыдаттын улетпырчин-тараассыннын Кызыл шерий

I.

(Polit. azylakcъзынъ cyylcygezi)

Кыдаттын улетпырчин - тараассыннын Кызыл шерийнъ сажынык саагай тажынык тегузы 8 съл поор турар. Оон маадырлыкъ темиссел, ылангъа Gomindannың 6 тугаар сажыныкына оон тилер алган тилегелери, паза Кызыл шерийнъ кол кыстери Sjanzi мoзудан папын сук-се кезур келген консуц улук тегузылук корук полза, телегежге консуц улук сугула узур-тузалык полган.

Gomindannың саттыныкы милитаристик шерийден (Кыдаттын ак шерийден) Кыдаттын Кызыл шерийнъ кол ыгалы съл теерге, Кыдаттын Кызыл шерий полза, шерий албанына турарын пырын екки турань парымдалар турар. Кыдаттын Кызыл шерий полза, каяа-таа, кандык-таа сывега кангыс ептик, революсу медерелдик, пот-пottаръ тuzалазы, кангыс сектил сажынык полгаш съл каттыскан медерелдик шерий полур. Паастаар тarga komandirleri-pile анаа шерийлер аразында аккы-тунмалыкы ыскап хань ер пажыралдык полгаш Кызыл шерийлерни кoсчулаар, еттеер, соккулаар, торамсылаар хире коруктар цок полгаш турур полвас. Кызыл шерийлер полза, Совет ерге-сажынык тургузур алър тееш корудар темисселдин хереенге полгаш Кыдаттын улунун хостадар уштур алърынга кансаар-таа аа-сok cykтылдык евиледешкен.

Тер Совет ерге-сажынык Кызыл шерийлеринин ынарын көерге: Улетпырчинер—30 %, тараассыннар—68 %, албан хааксылар—1 %, ескелер—1 %. Назып-харынык талазы-pile ылаага: 16 харга цедир—1 %, 16 хардан 24 харга цедир—51 %, 24 хардан 40 харга цедир—44 %, 51 хардан өргузы—4 %.

Кызыл шерийнъ ниити sostavынн истинде komunistер—28 %, komсомoldар—10,6 % поор турар.

Кызыл шерийнъ истинде каадыр пелеткеерге консуц улук азылдык телгеридип коруткан, 1931 сылда Кызыл шерийнъ Төр шерий-политиктик школаны тургускан. Хары Советтин шимеескинин улам телгеридип турарын полгаш Кызыл шерийнъ moon songaар улам пызылаарын узурунда, сaa тееди сургуул церлерин тургускан: Улетпырчин-тараассыннын Кызыл шерийнъ ака-демизи (тееди сургуул цери), ол цер полза полка komandirin, шaptар тaргaларын, полка komissarларын полгаш оон-таа ескелерни пелеткер ундыер; паза cadaq шерийнъ полгаш шерийнъ елеен хөй тuskaj школаларын тургускулаан.

Rottun тaргaларын агаеелес, шерийнъ полит. азылдыкылар полгаш ыстыккы улук тузаладык тaргaларын цедир—komандь sostavын шерий школанында пелеткер турар, ынаага, кудукку салылар komandirлерин (vz-vot komandiri полгаш picce koman-

Curukta: Кыдаттын Кызыл шерийлер тур

dirleri) шерий oтpжaтaрынн истинде пелеткер турар.

Кызыл шерийнъ komandirлеринин social-pajдалы елеен сажырап турар. Picce тaргaларын агаеелес корпус (en улук) тaргaларынга цедир cыс Кызыл komandirлерин истинде ортумак циз-ек-pile алърга—60 хирези nam кезигуны полгаш II хирези komсомoldар поор турар. Корпус шерийнъ политик азылдыкыларын истинде улетпырсунер—50 хуу полгаш политик азылдыкыларын истинде тееди политик ерттем-ниглер—90 хуу поор турар.

Кыдаттын Кызыл шерий хamaaтты тажынык корудур келгенин тургузунда komандылар паастаар хөй саннык темир-тег пыскап каадырлар пелеткер алган, олaрга Кызыл шерийлер полгаш пыгу Кыдаттын улук кансаар-таа аа-сok ынакшар турар. Ол каадырлар полза, поттарын тажынык пайдaлы-pile пыгу телегежге консуц алдарлык поор турар. Оларын истинде Mao Szedun, Czu De, Pen De-xuaj, Хо Луи, Syj Sjan-sjan, Lin Bao сулар цегелик Советтин полгаш Кызыл шерийнъ паастыкылар пар. Шерийнъ picce тaргaларын полгаш анаа шерийлерин истинде Кызыл шерийнъ мнн-мун-саа маадырлар уныр турар.

Canгыс цизектен пезин алърга Хулосаж тер церге камгаланыр цыткан Кызыл шерийнъ 3 тугаар корпус нун 15 тугаар полкaзынга тажынык хал-дап кеерге, 4 тугаар рottун komсомoldарынн урунун секретери еш Лу Зен-лу теерзи пыгу рottу паастар алгаш, kinzal тер селеме ыскап пизек, гранат (momyk) мнн-мун цепсектик, тажынык-pile podуну холу-pile тажындазыр кирипкен. Тажындашкан соонда көерге, тажынык талазында өлырткен полгаш пaлoклаткaн 40 азьохире кизи полган. Rottun komandiri аар пaлoклян пеерге, еш Лу Зен-лу ону оруннар турупкаш, шерийлерге carлаань полза: „Rottun komandiri pal-

oкланды, оон орнунга мен полур тур-мен. Писке canгыс-таа кизи, canгыс-таа поо, canгыс-таа ook art-кы-це цедир atкылазыр тургаш, цер-ле tedir oтtалаас-пис, тилетиреринин орнунга өлыр-пис“ тер турган. Тажынык полза, ынаада суура шaдыр каан полгаш pistin коргуш цок Лу Зен-луус тулсушкунга маадырлык-pile өлыр калган. Ол тулсушкунун уyezinde 5 тугаар рottун еш Лу Бо-шен тажынык талазында 2 пулемот, 2 маузер поо—мнн-мун cybeni caaskaан пылаар алган.

Кыдаттын Кызыл шерийлерин истинде мнн-мун маадырлар мнн-мун-pile полгаш on-on муну-pile санаттыр турар. Оларын ат-алдарын Кыдаттын Кызыл шерийнъ истинде полгаш Кыдаттын Совет раjonунун арат кону тод-аргай пиллрер.

„Pistin Кызыл шерийис полза, Cankaj-шinin шерийин холунда турар поо цепсек ыскап, шак-ла ындык поо цепсектик“ тер.—Кыдаттын пыгу Кызыл шерийнъ canгыс еш Czu De сугаалаан. По цепсектик тажынык холундан пылаар алган: ону пылаар алърда, pistin en теере тажынык маадырлык шерийлеристин хан-чинин тер, амьзы-pile шыдеп тургаш, пылаар алган. Moon-pile цегелешир пир тугаар Кызыл шерийнъ истинде пыдаан ийк-пе, азь поттарын истинге кылган поо ediler турар шерий кизи canгыс-таа цок. Кандык-таа полка, divizi шерий церлеринде cadaq шерий cyктеер, japon пыдыстык poolарн edilebeen шерий цок, Mukden, Ханжан хоорайларын arsen-aldарын (шерий цепсе шьгаар церлеринден) келген, cadaq шерий cyктеер poolар, аар, ciik yger - poolар полгаш аар, ciik пулемотлар, маузерлер, оон-таа өске poolарлык (Улансылык). Li Guan.

„Krestjanskaja gazeta“ тер солундан оццудурган MUNZUK.

Oran kamgalaar шерий церинин TUZAALЫ №8

1936 с. 1. а. 27 хунынде. Кызыл-хоорай

Тыва арат республиктин революстук шерийлери podуну, революстук curtтun kamgalaar corukka podуну, хылеелгеzi полур шерий-тин ерттем пилишкенинге, тажынык цепсек техниинге өөренип ар, Тыванын араттарынн цедип тилип алган революстун тажынык шн set-kili-pile kamgalap шьдаарынн темдеен орук-суур corup coraаш пезин, ерестиц адыкыс пайдaлын көргузыр турарын парымдалааш, тузаарын полза:

§ 1.

Кызыгаар kamgalap турар, Pora-шajда кызыгаар шерий еш CыMBA көстыр-көзылbes ырак церге coraан тилгини церинн кемцеер, podaаш лансы поонун хараалын 12-ге салгаш poolaарга, теерге, canында унгуыр-це киргеш өлгенин уштур алган. Еш CыMBAN ерестиц адыкыс тееш, шaннаткан тер пизиктик кармак шaгy-pile шaннаар тур.

§ 2.

Sagaan-tolagajда кызыгаар шерийнъ picce komandiri еш SEDEN, maldың тажынык поор 3 пөры арык-це кирип cyдырда көерге, toraан өөрын евиледеп алгаш, мун пөрылерни арыкдан ундыр сы-ыргааш, маңназыр пар cyдырда пирезин 600 метир церге узур аткан, пирезин 800 метир церге узур аткаш, ен сөөлгузын өлымдык кылдыр пaлoклааш corуткан. Еш SEDEN ерестиц адыкыс тееш, кызыгаарынн екки шерий полгаш екки аныс тер пизиктик кармак шaгy-pile шaннаар тур.

§ 3.

Kara-peldir-це албан узурунда coraан rev. шерийлер TANA-AKKAJ, SEDEN olar 1.000 метир церге турган пууну поонун хараалын сөы-pile салгаш 3 poolaарга, 3 ook шyту теерге. Ук өлырген анын Кара-пелдирде алдын иургaйында коорка apparap sadарга, ында азылдыннар пажылар magadap турган тур. Паза ол 2 шерий, оон tedir corup кел-сyда, 300 метир церге 5 еликти 5 canгыс poolaаш өлырген, паза маңнап пар цыткан пууну TANA-AKKAJ, поонун 10 хараалын 10-га салгаш узур аткан. По шерийлерни ерестиц адыкыс тееш, TANA-AKKAJ 25 акша-pile, SEDEN 10 акша-pile шaннаар тур.

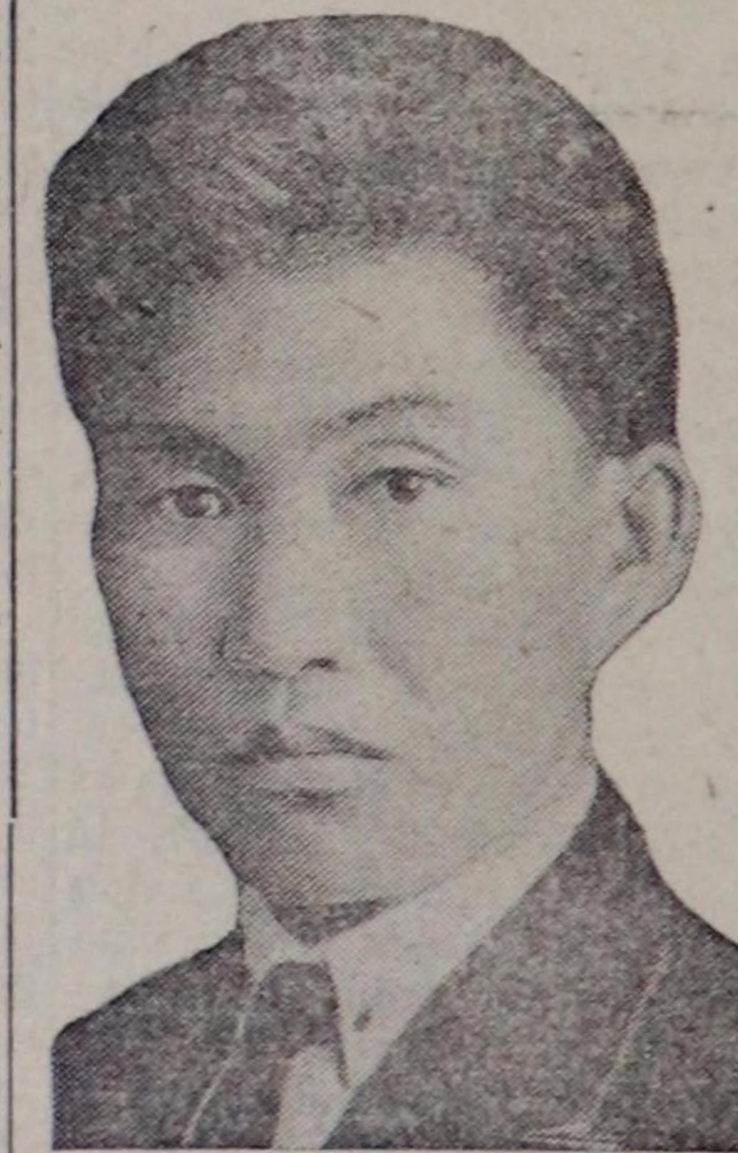
OKŞ церинин, тaргaзы Sengiizik.

Секретири Норбу-хөө.

★★★★★

Пыгу культур азылдыкылар cut-pile ерестиц хырезилинер

(Kultur ministeri еш Sedip-ooldun cyuly)

Еш Sedip-oол.

Cut полза, араттарынн азыраан талынык паазын хорaдыр, олaрн кyльтуpлук амьдырал пайдaлы кeдыер corukka консуц хорaлы саат көргузыр турар тур. Мнн-мун узурунда, кeдee сум-улар кезип пақылар corуур lik-puntu пақылар полгаш сeлeели corуур кирип өөренир школа пақыларын мунунда турар sorул-галар полза:

1. Аалдар кезип пақылар полгаш хундыс тaварышкан аалдарын араттар-pile кадь мал-maga-

6. Март айны 18-тин хунын уyezinde RTO-nun ol хунын полгаш Paris комунунун 65 хар полганынн тугаында RTO организастар-pile nam, areve, профес организастарынн каттышкан хуралын corудур, ol хур-алга кону massaлы-pile кириш-тирип, uk хуны интернационал кизидилген хуны пoldура. Ол хуралды муну-pile екки пелеткер полгаш RTO организастарынн азьын сажырадынга идишк-ин peer кыдыр тургузар.

TARN Cыдыкышкы килдизин полгаш RTO Төр व्यозунун тaргaзы TOBARIŞAJ.

нын азыраш-шаан, ерттен, кезеер сажык шактарда пизик узык, сан цегелик cyылдeрни айттыр өөредип азьлаар.

2. Мал азыраарынн техник аргaларын араттарга тaныштыр, ылангъа ынап peer сigen, савап тазы corуктарга поттарынн кызу-pile тuzалазы.

3. Cазак, namнын cut-pile хыр-езир тугаында corудур турар кемцeклеринин тугаын аал кезип coraаш араттарга тaныштыр. Оон туг-ын солунга пизеен cyыл-дeрни арат-рга номсудар полгаш podу тажылылаар.

4. Talыj cазap, aat, шaгy-pile talыj шөрттыр хар eзep corукту oralдазыр.

5. Мнндаа сaa мeнee, Ceder курортунун ерекекци еш Sotpa canгыс хун улук харга тызыр, ил пөры сар кадым тер сугаалады. Пақылар полза, араттарынн мал-ынга хорaлы тажын полур пөры-лик темиссеиз тугаында yleger-лик азьлаарн corудур узурлу.

6. Cer-ле кeдeeде азьлап corуур пыгу пақылар полза, moon мунунда 12 тугаар „Шн“ солунда cut тугаында cазактын corудур турар кемцeкleri тер cyылды тaнызыр, поттарынн азь-лаарн тaныштыр азьлаар сугула полур тур. Паза пир еves хар улгаткаш, cut-ла полган тееш, апаа сыдап, поттарынн азьын суут кошкaдыр турур peer полза, полвас, харын cut-pile ерестиц хыреши-шаан, шaгy-шaгyн пайдaлынга тaныштыр екки азьлаар херек.

Cut-pile темиссеиз тур-пис

Tozu козуунуну Улу-таг сумуунун тебискееринге, 1935 cылдн 10 айны 8-тен егел-ес, 36 cылдн 1 аяга цедир 5 карыс 1 сөөм хар тшкен, po аразында 3 кезек церде 191 cыгынь од-арладыр каткан, паза хamaaтты conda 10 пақыраан cыгынь азь-раткан, тыва conda 6 cыгынь азьрап турар. Moon аныда cut-pile өлгени—5, пөры ceeni—5. Sumu тaргaзы Сырылдеж.

TAR-da RTO-nun Төр орг. व्यозунун айттыкыны

(Egezi № 15 (516) „Шн“ солунда)

c) RTO-ccular пырызынге пыгу телегежн пайдaлынк амгы уyezини utkazын тажылылар, ен ылангъа camдык капиталы curtтар-да фашизмнн тырымгеилер турар, ак өлыргенин калсаараан corуу, фашизмнн контрреволюстук өлыр-ylgezини сань көыдеп турар, телегежн сaa империалисттик тажы-нынн азылдык халдашкын пелеткел полгаш ен ылангъа Италин-ин империализмнн Ависиннн улунга тырымгеилер киргени, паза Кыдатта Японнун империалистеринн eзeлeкci corудулгашы полгаш империалисттик тажынынн фашисттик кырыкыкыларын (German, Японнун) corудулгашын пилдирip, Улу Совет Евилеин-це халдаар тееш, олaрнын тажын пелеткел corудур турарынн хорaлык ажыл-дын RTO-ccularга тажылылар peer.

d) RTO-ccularынн орттuzунга калваa-pile тодaргaйлар пилдирин-ге сугула cyыл полза: Каргыс орaннарда турар RTO-nun кыс темиссел полгаш олaрнын canгыс фронтунун ер харылааын corудур турарын пилп, ак өлыр-ylгенин, фашизмнн контрреволюстук церик corудулгашына шь-гыб удурлаар, революстун херее тееш, калсаараан теервeцилерин холунда кирген ха-тунмaга пот-туг тuzанын көргузыр турарын ол хун паза кaitap темдеглер көрв-шаан, ак өлыргенин corу-унга полгаш фашизмнн калсаар-

аан церлик тарлаынга удур тем-иссеиз, паза революстун хереенде еш-өөрвуске тuzалаарыстын corуун улам алгaдар узурлу-пис.

e) Март айны 18-тин хунын екки ерттеринге пелеткенде SSRE-nin тyмен conуну сыг-алдык амьдыралынн хун пыгу сажырап өзыр турар полгаш socialistik тургузуунун цедишкенин тилеен турар, ен ылангъа Тыва-нын арат massaзынга SSRE-nin узур-тузанын улук азь полгаш SSRE-pile Тыванын аразында ха-тунманын узылbes едерзиринн харылааы улам пызыр турарын TAR-da RTO-ccularга тодaргaй пилдирip-pile тажылылаар.

2. TAR-da RTO-nun хамык организастарыга Төр व्यоздан сажындары полза, 1936 cылда Март айны 18-тин хунын таварты цык-ле 1936 cылдн пир тугаар kvartалда төлеер кезигын тады-ын тарттар поордан аныда, өске kvartалдарынн тадыын мун-нап тарттыр полвас. Паза ол ху-ны таварты екки турань тuzал-амсыз сыр полурун сөпсее-ер тур. Екки турань тuzалам-сыз corударда тажылыр-massa-лык азьды калварттыр, тuzалам-сы peerлеринн екки туразын парым-далаар поордан пака, тuzaal-pile тuzаламсы сырынн азьын corудур полвас полгаш ындык азь-ды RTO организастарынн истинге caгдатпас.

3. Март 18-тин хунынге пелет-

кел азьын corудар-pile кадь, Кызыл-хоорайнын RTO организа-тарынн व्यозундан ол хунын у-yezinde cogуур аргазын тааргыш-тыр тургаш, пар кызыл-пулуннар, клуптар, школаларга, nom sannar-ынга RTO-nun тугаында curuk-тар, diagramнар, теpterлер, пол-гаш өске-таа cyылдын көргузыл-гелик телгелер тургузар полгаш тажылылык сугаа, хурал цегелик кемцeкleri corудур азьлаарын таqзыр тур. Паза ол тугаында козууннарнын төр церлеринге пол-гаш пыдырлыгелге ындык азьды corудур полур.

4. Март айны 18-тин хунын tus tus RTO организастар кан-саар ерттеринин план азьын tus церин пайдaлынга тааргыш-тод-аргай-pile кылыр алгаш, ол хун-ге пелеткенип егелеер тур. Ук азьынн пл-нын ол церин canы-да турар ARN-нын организастар-ынга пaдыладыр алыр.

5. 1936 cылда март айны 18-тин хунынн pettinde RTO кез-гыннеринн полгаш уырлеринн са-нын тодaргaй-pile кылгаш, TAT-da RTO Төр व्यозунга тырген corударын таq-зыр тур. Паза RTO-nun ol хун-ын таварты сaa кезигыннери RTO-це кирип алыр corук тоң cугула тер санааш, RTO-nun азь-к-тузанын калваa-pile тaныштыр тургаш, tus организасты massaлык кылыр алырынн sorулгашын кан-таа utpas узурлу.

Pygy telegejnij azylycn tymen xereezennernin
komunistiq kyny—Martyn 8-ke

Postada xereezennern

Kyzyl-xoorajda xarylzaa cerin in pygy salyrlarında on xire xereezennern azyldar turar. Olar-nyñ xoj kezil-le telefonda azyldar turar.

Telefon polza, cazak, namnyñ xyn pygyde yndyryp turar toxtaal ajttyskynnyñ kedeer cerler-ce tam-cydar polgaş arat connun xarylzaazyr coruunga koncuq uluq uzur-tuzalyq polur. Bndyq teleede, telefonnyñ tər stanzynnda azyldar turar xereezennernin xarylssaigazy uluq polur.

Am yjede telefon azyly murnukkuzyndan segeen polza-taa, cetpes cyylderibis am-taa par. Cizeeleerge, camdyk ulus telefon tolgarga xarylzavasy ijk-pe, azy eleen yr tolgatkaş xarylzavasy, uk kizini xeregleen tugaaryñ öskeer supkaş, onu xynar kervestini xaraazyp-pile uluska koncudapeer polgaş-pis. Paza tyne dezurnajlar turgaş, uduj peer coruubus par. Po-la cyylder polza, connun xar-

ylzaazynga moonadak polurundan caji vas poor tur.

Mandyq cetpes pajdalyvysty pyryny pile cok kilyrda, podubstun idepkej kicceelivisti öyl-edip, ylangyja am yjede kedeer kozuunnarnyñ teviskeerinde cut-tun ajyly poor turar teleede, kozuunnar-pile xoorajnyñ xarylzaazyñ xozudatpajnyñ, sat cokka ular perip turar coruk pistin xy-leelgevis polur.

Oon-pile xarylzaanyñ arnyñ arat conga cooksuladyp, tolgak-cylarnyñ negeld-zin öj şaanda xandyrar polgaş telefonnyñ, yreli-peer podyyn argalarnyñ texnik-ge, pistin xereezennern ögerinir kol sorulga polduraaly. Bncangas, xereezennernin ekki xyny Martyn 8-te cetpes azylyvysty cok kilygaş, cedişkinniq azylyvysty-pile uzurazylyñar!

Xarylzaa cerinde xereezenn Tolgar.

Ajylydyq cut-pile ereştij xyrezip turar

Tee-xem kozuunynun Naryñ sumuzynun arat conu cuttun ajylyvysty malyn alyspastyn arga kemceqlerin kalvaa-pile corudup turar. Ol sumuzynun xarylnyñ kem-cee, ar talazynnda 3 karış, övyr talazynnda 2 karış azyq poor turar. Myn sumuzynun öregezi 144, ol öregerinini iştinde 142 öq xar ezip, malyn azyrpar turar. Cuttun ölgini: nek 13 paş, şeer mal 151 paş, am azyrpar turar maldy şuptu 1408 paş.

Arattarnyñ mal azyrpar alyr tugaarynda azyldar turar polza: Eriten kara-tan paazy-pile turgaş, er, xereezen ulus şuptu cer eşkeş, tyys xirede pir cem izip algas coraas, kezee sildys cecci-pergende canyp kelir, pir xyn 3-4 cys kulaş xire cerni ezip turar tur. Arattarnyñ cugaalap turar polza,

malvysty cuttun ajylyvysty alyspas argaly kilygaş, cazak, namnyñ salyp turar lozun sorulgaşyn kyysedip, Ulustun 8 tuga. r Uluq xuralnyñ toktaalında, „nasional revolyuziynny 20 cıl polur ojunnda maldy 2 saja cedir esty-er“ teen sorulgaşy uduş şarık-poor turar, po cuttun ajylyvysty-pir-taa paas malvysty perveeli tizip, lozun salyp azyldar turar turlar.

Po arattar moon songaar moon-taa arttyk eşkin-pile malyn 100% xandyrar ar şydar poor te p idegeerim-pile kadyp, öske oran cuttun arat conu şuptubus ajylydyq cut-pile temisselivisti ulam-na tynzydaalyñar!

Nam kozkomunyn targazy Tomvuu.

Mezegej sumuzynun Xadında kezek pölyktyñ cutka uduş temisseli

Tandy kozuunynun Mezegej sumuzynun Xadında cuttup turar kezek pölyk arattarnyñ mal am yjede yndyq koncuq uluq cudaan ceri cok, yndyq polza-taa, cut-pile paas uduş temissel corudup, malnyñ odaryñ taaryş-tyr, yñaj peer kövur turar.

Po 2 ajnyñ 3-4 xynynde caq-gan xaralnyñ soonda, Xad-n paazynga turgan 8 örege 241 paş nek, 150 paş xojnu odarladyp, Xadnyñ askynda kövur kelgen, ergi ol cerge turgan 97 paş nek par.

Xadnyñ askynda cuttup turar 37 öregerin azyrpar turar mal—343 paş. Am par cemi 1.477, xörpeen sigen, 36 xörpeen savan par.

Po pölyktyñ iştinde cutka ud-

ur komister par, olarnyñ azyly am yjede ekki corup turar, cyl tize, 37 öregerin cut komiseri 3 kizi xubazyñ argan cutka uduş temisseliderin corudup, maldyñ odar-pelcirin taaryş-tyr ööry kudu kövuryp, arga kemceqlerni yrgyly corudup turar.

Moon pile kadyp, maldyn tujuu tastaar polgaş maldyn xoralıq aaryş kodur, puzur cergeliq aaryqlar par, ol aaryqlar-pile temisseldi corudar cugula.

Sumu sekreteri Naksyl-ool. REDAKSDAN:

Eşter Tavaa-cap, Naksyl-ool slernin pizeen materia darynar-nyñ şynary cangys polgan cybe teleede, cangys cerge yndyrgen tur.

Xereezen Caqdymaa malyn cutka alyspajnyñ tur

Tees-xem kozuunynun Cargala-ndy sumuzynun 7 tugaar arvan-nyñ xamaatlyz xereezen Caqdymaa, podunyn malyn cutka perves tees, sigenin şuptuzyn aalylyñ taştında tyzyrup algan, oozu-pile cer cetpes ymza maldyñ azyrpar turar polgaş malnyñ ödek-cydylyñ tyn xyn cokka aştar aaryqlar turar. Moon xara-azy-pile 2 ajnyñ 9-ka cedir cangys eşkys anaj-taa cudadyp ölyuvgeen, xaral mal koncuq ekki xyr turar.

Cer-cerde xereezen eş-öörler Caqdymaa şkaş, kıştyñ ajylydyq cudu-pile ereştij temissezi-rin ideger kilygyrdym.

Aratkor P. TIBII.

Şij-aan am! Ertteginin ektinde, irt-serge myjyzy irtip tyzyr turar şaqda, purungunyn murnunda puga-şar myjyzy pustup tyzyr turar şaqda, tebe kuduruu cerge şoorttynyp coruur şaqda, te myjyzy teerge şaştıgyp coruur şaqda, porvak cybe cuqlup turar şaqda, kalvak cybe xadyp turar şaqda cinge kara xemniñ paazynda cuttup turar cedi alyşky corup tur eves p'aan am.

Pir xyn cedelee cedi cyk-ce anpar corutkaş, cedi xongas, manaa keep uzurazylyñar tişkeş, odaanyñ canyngs cedelee cedi cangys oogunyn kezin öry kilydy cerge kadaj şancyp kaaş, pir eves pakşyran kiziniñ oogunyn kezi carlyp, cyu şavlyr pergen turar polzun tees, kilyaştazyp corup kaan tur eves p'aan am.

Olarnyñ eñ xejmer tynmaz cinge kara xemni kudu kilyaştar patkaş, Karatly-xaannyn aalynga tavarzyp kelgen tur eves p'aan am.

Oorttan temgi ool xaannyn ögeezinden xojtpaktap izer tees kire peerge, törde xaan olurgan. Orun paazynda kadyn olurgan. Xaan, kadynnyñ arazynda olarnyñ aldın tangynazy olurgan tur eves p'aan am.

Temgi ool,—xaan ambr, kadyn ambr tees,—zyk askynga segedep olura tyşken tur. Ol olurgas, xaannyn aldın tangynazyñ kövur olurgas, cojan-teq şynnyq, coduraa-teq karaktıq, coon kara caştıq, emişkej-ek-teq salaalyq, engiske-teq kilyz caaktıq, erge cassıq, arttynda aj xereldiq, murnunda xyn xereldiq, kattyrañnaan karaktıq, kajgamcyktyq caras tangyna poor tur eves p'aan am.

Karatly-xaandan,—aal cuttun kajda poor, adın şolan kym poor, ool,—teen tur eves-pe.

Temgi ool olurgas,—aal cuttun-taa cok, adın şolan-taa cok, aal kezip aldın xonup, cer kezip cedi xonup, toltan cerge tos xonup coruur—mınydyq kiz-men ij, xaan,—teen tur eves-pe.

Kandyq aalyq kizi poor, cerlik kizi poor-pe,—tees, kadynnyñ-ce kilycaş kilydy körynges, ol oolga,—cyu xeo cybeden perves—sler-pe,—teen tur eves p'aan am.

Kadyn olurgas,—ej, şibışkin kadaj, ol oolga poza sarıq suundan kudup perem,—teen tur. Temgi şibışkin kadaj ol oolga poza sarıq suu kudup pergen tur eves p'aan am.

Temgi poza sarıq suun amzap köreş, azyq poorga, ol ceringe turguzup kaqgaş, ynyr coj pargaş, kilyaştar canar teerge, temgi tangyna sagyzyndan yavas. Körykseeri paza koncuq. Canyp corvas teerge, am aldın xongan appargan tur eves p'aan am.

Xaannyn ögeezinge kattap kiler tees paza şadyp, xaannyn ögeezin tuzunda tej paazynga xaannyn tangynazy kazañ ynyr kelir irgi tees, iji xyn manar kelgen. Xaannyn tangynazy-taa ynyr polgan. Ceze manar olurar poor am, cadar kaaş, kilyaştar canyp kaap tur eves p'aan am.

Ol ool pişekki ceringe cedip kelirge, akkylyr cangylyp kelgen turlar eves-pe. Akkylyr—oo, kajaa cidip cordun, tynmakkyzmy? Kajgar turduvus, cangys seen oogun kezi mendit turarga, kadık poor tees, manar olurdubus,—teen tur eves p'aan am.

Temgi eñ xejmer tynmazynan: —Aa, cyu teer-sler, akkylyrmy? Po xemniñ askynda Kattar-xaan ter xaan par tur. Ol xaannyn aalynga kire pergeş, arttynda aj xereldiq, murnunda xyn xereldiq, cojan-teq şynnyq, coduraa-teq kara karaktıq, coon kara caştıq, tun-teq ak tiştıq, turan-teq kesky karaktıq, emişkejek-teq salaalyq, engiske-teq kilyz caaktıq, kattyrañnaan canı taptyq, kajgamcyktyq caras aldın tangynazy par cybe tur. Onu kajgaar tees. yş tert xonuk aazy corup kaqgıdm, akkylyrmy,—teen tur eves p'aan am.

Cedi alyşky (Ergi şaqınyñ toolu)

Temgi akkylyr şıstap algan an-nyñ eedin tynmazynğa pergeş, „kizi kajgaar cyu xire caras kizi poor“ tizip, „seen erttegin cyu? Seen erttegin cyu?“ dızp, arazynda ajttıryşkan turlar eves p'aan am.

Pireezi şaş tiler, pireezi aptara-xaarzak cazaar, pireezi xemyr özyrer, pireezi xoryk pazar, pireezi temir sogar targañ, pireezi pudukcu şeber kizi—mınydyq polgannar tur eves p'aan am.

Bjaş tiler kizi şaş keskeş, manzalar tilgen. Aptara-xaarzak cazaar kizi ses kizi şınar xire şaş kuş xebirliq uluq aptara cazar kaan. Xemyr özyrer kizi xemyr özyrgen. Xoryk pazar kizi xoryk paskan. Temir sogar targañ, şaş kuşu aldın sarala kilydyr kaastap pudaan tur eves p'aan am.

Oorttan şaş kuzun toozup algas, cedelee iştıngie kirip oluturp algastar, eerilderin tynzydyr-tynzydyr xemri kudu alzy uzudup corup kaan turlar eves p'aan am.

Ol uzup corutkaş, Karatly-xaannyn aalyñnyñ kilynga parıp, teeskinip uzup turda, xaan, kadyn, uruu suqlar paastap algas, xamık ara albatlyz-pile kadyp taştın şerger ynyr kelges, „cyu ter koncuq solun coor?“ tizip kajgar turgan turlar eves p'aan am.

Ol xoj ulus kövur turda-la, temgi aldın sarala uluq kuş xaannyn tyk salır uluq şyşnyñ orttuzynğa parıp xonup tur eves p'aan am.

Oorttan temgi cyqlıp turgan xoj ulus, xaan, kadyn suqlar paastap algas, köer tees cyqlıp cede p'irip turlar. Temgi şaş kuş, xaannyn uruu canyñ-ce kilyaştarga, xojvas. Öske kizi canyñ-ce kilyaştarga, uzup coruur tej peer—ınydyq poor tur eves p'aan am.

Xaan turgaş,— —Senden tespes cybe tur, uruum. Sen canynga pargaş, cigir cimisten perip argalap tur. Bncap turunda, cilyşcylyr şalvadap alzyñnar,—teen tur eves p'aan am.

Temgi uruq „xaral ıncalyñ, ac-caj“ tees, pir tulup cigir cimis kuzak-tap algas, ol uluq kuştun canynga cede peerge, cedi alyşky kuştun poskunyn aldında picci xaalgaşyn xer-nertten azytkaş, ol aldın tangynan cygir cimizi-pile kattaj arazyñ-ce kiir tırtıp algas, uzup coj parıp turlar eves p'aan am.

Xaan, kadyn,—uruubustu algas paadyp, cyu ınydyq puk azazy cedip kelgen coor,—tizip şyqlazyp cydyr kalgannar tur eves p'aan am.

Cedi alyşky cinge kara xemniñ paazynga uzup cedip kelgeşter, „aldın tangynan men alıñ-men, men alıñ-men“ tizip, arazynda şylyazy per-rip turlar eves p'aan am.

Eñ xejmer tynmaz: —Men köreş, kelbeen polzumza, sler kajnyñ tavar-sler?—teer.

Oon uluu: —Men şaş kezip, manza tilbeen polzumzu, sler cyny pydyrer-sler?—teer.

Oon uluu: —Men şaş kuş cazaavan polzumza, sler cyny kilyp şydaar-sler?—teer.

Oon uluu: —Men xemyr özyrgen kizi-men,—teer.

Oon uluu: —Men xoryk paskan kizi-men,—teer.

Oon uluu: —Bjaş kuştu uzudar xoj eerilder sokkan kizi-men,—teer.

Eñ uluu: —Men aldın sarala kilydyr pudu-vaan polzumza, slernin kuu şylyz-naryñ kym sonurgaary?—teer. Mınydyq polgan tur eves p'aan am.

Pottar arazynda ol uruqu şyly-şakaş, kym-taa kurjak kilyr aajyn tıppajnyñ kelges, arajıtyñnyñ arttynda cuttup turar arga şymeliq adyşky möge tep kiziden arga syme ajttıryp

cede pergenner tur eves p'aan.

—Caa ol pargaş,— —Arga şymeliq kizi polgan xereez-cy cyu poor? Am-na piske symeden ka-dyp körynerem. Pis cedi alyşky arav-şta pir caras kizi tır aldyvys. Onu şyly-aaşkas, kymvyska-taz peer aajyn tır pajnyñ paadypas. Onu kancalza ekkiil—ter ajttırgannar tur eves p'aan am.

—Adyşky mögeden „Ol kizini kan-cap tır aldyvys?“ ter ajttırga, piş-ekki alyşkylyr tır algan tugaşyn cugaalap pergenner tur.

Bncarga, Adyşky möge „Ol kizi-nerni körejin“ teerge, oozun ekkep körysgen turlar. Adyşky möge ol kizini köreş, paza-la alyşkylyr pergen tur eves p'aan.

Am kancar? Adyşky möge teerzi cedi alyşkylyr cedeeldirzin olurtup algas,—

—Caa, tynmalarym, men sler-pile iziq töl poor alıñ kyzep tur-men. Cyge tize, meen cangys ijeden kadyp tereen caa kizi polgan cedi kys tynmam par cybe. Olarnyñ cangys ak-kyz men-men. Meen ol tynmalarym-pile sler azy teryp körynerze kandyq? Slernin şylyazy turgan cangys kizip-pile men azy kadyp azy teryp körymze kandyq?—teen tur eves p'aan am.

Cedi alyşkylyr „polur-pis“ teerge, Adyşky möge „ınydyq tur“ tees, cedi alyşkylyr ederttip algas, ak xemniñ ar-şynda şylyazy-şylyazy kattap coraan cedi tynmazynğa cedire perip tur.

Oorttan cedi alyşky cedi kys köryp köreş, cedi kys cedelee pir tımej, temgi xaannyn aldın tangynazyndan arttyk caras, canyndan kö-erge, caa yngen xyn xereli şaş kizi karaa şylyştyk turar. Braan-dan köreş, ınak setkil xajnyñ turar caras poor tur eves p'aan am.

Temgi cedi alyşky „Arga şymeliq adyşky mögeniñ symezi şyn tur“ tişkeş, Karatly-xaannyn uruu Adyşky mögege perip kaan. Oorttan ol cedi alyşky „Po uruqlar pisti toovazy ca-davas poor“ tişkeş, şaş kuzu-pile uzup cedip kelgenner. Paza-la kuzun köregeedip turgaşyn, tanyş cugaa-laşkas, cedi uruq-pile xar cilyñ aj-tyrızyp, taaryştyr kurjak kilyşlyp al-gastar, ojun oja cuttup, cigir cire cut-tap corup peregn tur eves p'aan am.

1914 cılta Cadaana oorunda Taş-tyq kat ter cerge Monguş Nazyñ ter aşşak tooldaanyñ tynnaaş pizeen kizi.

O. SEDIP-OOL.

Xajyraldyq şkola

Xamaatlyr tuzalap pergen Xajyraldyq şkolavys. Xamak eşter öörenikiler Kajgamcyktyq ööreniil. Cagvystan öoregeştin Cazak, namnyñ kaadyr poluu. Caa-la şaqnyñ erteminge Calga cokka ööreniilil. Aj-la xynnyñ xereli-teq Aldın caagaj pizilivisti. Arat connun ooldar Alyşynga cedireeli. Picciibisten öoregeştin Pizilivisti kedyreeli. Pizik pilves coruubustu Pir-le mezyn uzutkaaly. Cogaatkannar Taspyda kirip öö-ner şkolanyñ öörenikilerinden.

Pajlak tugaşynda ır

Xaja cerde kadyp cerde Kalvak kattyq xemyr taş-par. Xamık kyşty kadyp turgaş Kaza tırtıp alyşlyñar. Pedik cerde perge cerde, Metal-la par, temir-le par. Peletkeldi kilyp algas Peerledip alyşlyñar. Telegejnij pajlaa polur Tergin önnuq aldın-na-par. Temir xyrek-kuskun-xaajdan Telgedip corudaaly. Kaa-xemniñ pajlaa polur Xaualdyda aldın-na par. Xubuskaaly cazak turda, Xamık pajlak podubusta. Tıva-taq yletpyrynde O. Picc-ool.

Tıvy-talaş kyla şaap aldy

Parıñny-xemcik kozuunu Kargy sum zu arat Xojlaarak, 35 cıld-ny kyzynynde myn sumunyn te-biskeeringe uluq xar caaj peerge, Karagajty tep kaza-xoraa cok cerge malyn odırladyp kövur pa-rgas, on-şaa xonganda tıvy-t-laş-pile şaş şoorttyp algas, 8 kıluluy xoj k-zaazyñ tudup aldy.

Po şkaş, maşvys azylynga id-epkejbis şalylyñar. S. Sumujaa.

Mal azyly

Tandy kozuunu Mezegej sum-uzynun 5 tugaar arvannyñ malnyñ övur turarın, po cıldyn 1 aj-nyñ 15-te köerge:

Mal ady	34 c.	35 c.
Cylyş	139	119
Nek	324	460
Xoj	219	291
Öşky	83	113
Tyny	765	983

Moon angda malynğa pelet-keen cemi polgaş kazaazy: 34 cılda cılyq kaza—63, ödek—35 ovaş, sigen—358 xörpeen, şav-an—741 puut turgan, 35 cılda cılyq kaza—71, ödek—38 ovaş, sigen—724 xörpeen, şavan—810 puut. Moon ar köerge, malyn po kıştyñ cudunga perves tees, malnyñ cemin ekki peletkep algan tur, moozun cör azyglap turgaş, po kıştyñ cudunga can-gys paş mal pervesin oraldazy uzurluq.

Xoriuu.

Cutka uduş temisseldi ulam-na

Pii-xem kozuunynun Tarlaq sumuzu 3-4 tugaar arvannyñ arat conu, malyn cutka perves tees, par turar argalarny xereglip turar.

Myn arvannyñ pygy mal 893 paş, po cıldyn 1 ajda par turar sigeni 7350 puut, xar eze-ri-pile paş uduş kilyp algan ce-psekteri: Talvıj—7, xyrek—12, maldy—25.

Po cyylderin cıtpesterin am-taa peletkep kilyp ar turar pol-gaş maldy kadyp algas, odarladyp coruktu yrgylyer corudup turar.

Arvan targazy ŞbRAPPAJ. Aratkor SARBOBAJ.

Profes Tөр cөвилелинiң cerinden Kызыл-дың төр emnelgeziniң cerin sanitar tal-azy-pile polgaş kamgalal, kamnaldың cyylderin хынаан brigattarның materialь

1. Арық-шевер talazy-pile ар көер-ge:

a) Ак хер суур cerniң pазьнiң cu-гайлааан, iñti xirliq, şalazy orgu, cybe cuqan suu añaа хөldeni per-geñ cыdar.

b) Ак хер суур ulustuң cybe cuur-da kedip алыр азылсн хөи cок

2. Xileep pызьар cer арық-шевер talazy cygeer ekki polza-taa, ооң хе-рексел talazy-pile koncuq cetpes: pызьаран хилеевин салар cerinde klei-onka tep cadьq cок, talgan şişkiir şişkiir cок, talgan pызьар uluq pe-şkezi yrelik, stol kында cadьb cок.

3. Аарық ulus хөи sugar sklattың korumu pagaj, kajь-xamaan cок pele şaraaş salьp kaan cыdar. Paza eeleri elgen idik-xepти cогуур алыр kizilerge tьbьppaan polgaş kajь şaqda eeleri elgen idik xepтер am-taa cыdar (ee-leri pildinmes). Sklattың podu piccii polgaş koncuq takpьş, хаalgazь yre-lik.

4. Cem skladyнъң pajdaly koncuq pagaj, cem-aaş xir toburak. Anmaarь şaraaş, eet cemin xirliq şala kыp-nda salьp kaan cыdar, ооң ьнај stol-ovoј херексели хире cyylderni toburak-та хөмдурьр алган (emci ceriniң sklady teer arga cок).

5. Emnelge ceriniң азырар турар хавапнарың турар ceri cок tep temdegler polur, par-taa polza, sidik mьjaа toна pergen хавап ceminің arazьnda 5 şoodaj cыdar.

6. Cem kыbr cer iñtiniң pajdaly cygeer polza-taa, taştьnda хамьk po-ğun ovaalap алган, cunguzun төр ал-ган, cem sugar kladoigazьnda cem-aazy-pile ergi ketken idik-xevin kat-taj salьp алган турар.

7. Salьp cem sugar, pазьң aldьn da cer pазьң-pile elgen ulus salьp cerniң arazьnda хана par-taa polza. ol arazь tuduş cығы, paza ооң kы-ғында cem-aaş sklady турар. Şuptu cangьş cerde tuduş турар.

8. Emnelgeniң taştь polgaş cer-le kazaazьнъң iñti koncuq poktuq pa-gaj turar, cizee:

a) хамьk mьjak sidik, pogun ar-ыqlaаan,

b) cybe cuqan suun төгер ongar-larың aştavaan,

c) хамьk cybe cuqan suunуң şuptuzun taştьkык хаalgazьнъң askьn-da төр алган турар,

d) uluq kazaazьнъң iñtinde хамьk temir-teş, ьjaş taş, idik-xep хире ergi

cybeleri kajь хamaan cок cыdar, хөј cyzyn-paazьн mьjak sidik polgaş emnelgeniң хөрегизи-pile sadьp ал-ган 10 puut kapustarың toнurgаш, kazaazьн iñtinde төр алган cыdar.

Emnelgeniң iñtikki pajdaly

1. Аарық ulus cыdar ereelderniң iñti:

a) camdьk ereelder sook, cizeeleer-ge, graduzu 10, 11, 12, 13, 14, 15 suq polgulaar,

b) aарық kizilerniң orununuң al-дында pottarың kidi idikterin salьp алган cыdar,

c) ak хөи, coorgan polgaş өskeler: cedьpes, camdьk kizilerniң ak хөи xirliq,

d) camdьk ulustarың caraa typky-ter cybeleri cок,

e) camdьk taşkaar ynyр şьdaar xir-ke kiziler cыda tapkьlar cыdar,

f) kestirgen uluq aарық kizilerniң cыda albannaar cybezi cок polgaş koncuq ep cок temir sava salьp ka-an cыdar,

g) camdьk kuruq orunнарың kы-ғында ak cybe salvaan, ol хөвеег cыdar,

2. Mьjaktaar pазьнъ sook, turgu-zu taarьşpaş, ьncangаш iñtinde sidik teerge mьrьnaј toştalьp tongan pol-gaş udavas toluр kelgeş оон-tam yr-elip pakьpaar şinciliq appargan.

3. Ulus şarьp emneer ceri koncuq sook (stasianarda).

4. Ak хер cer-le cedьpes polgaş par-taa polza, kengys sandan yngen ergi pagaj.

5. Аарық ulus cunar ceri cedьpes, par-taa polza, tura karacangьş ytyq polgaş oozunga yrgylcy suq turgu-s-paş.

6. Аарық uluska cem ylep peer cerniң omaaş, tavak polgaş өske-taa sava cyylderi cedьpes.

7. Аарық ulustуң cemin таарьştь-vaјьн турар. Cizeeleerge: syt, sarcaq cок polgaş camdьkta cemin өј şaa-nda perbeјin turar.

8. Emnelgeniң ottular ьjaзь cetpes-tiң uzurunda emnelgeniң iñti sook turur turar polgaş am parь 3 kulaş хире өl toң şibi par.

(Ulanсьzь seelgy solunda yner).

Brigattar:

Arapca,

Tanzьn-ool,

Cьmьa.

Munzuk.

Cer-cerde arattar-ның pөry kыbr turarь

Tandь kozuununu Mezegeј sumuzu Xadьnda Jandaraa-pile Sotra iji, po cыдың 2 aјьн 10-11 хунnerinde 2 koncuq uluq pөrylerni poolap өlvrdьler. NAKSЫL-OOL.

Tees-xem kozuunu Paj-taq su-muzunu 2 tugaar арваннъң ха-maattьlarь Pudy-pile Sinaa iji, po cыдың 1 aјda 3 pөryny kak-pa-pile kaksьp өlvrdьler. TAZь, PALDAN.

Tandь kozuunu Mezegeј sum-uzunu Sagьttaj хө'de pөry ag-lar pelyk, po cыдың 1 aјьн 28-29 хунnerinde 2 udaa pөrv ag-laş, 2 pөry өlvrdь, PARьNCAA.

Tees-xem kozuununu Şuurm-ak sumuzu 7 tugaar арваннъң targazь Cambal teerzi, po cыдың 2 aјda 2 pөryny aat-pile sьbьr-ьp turgаш sьdьm-pile şalvadap алgaş poostalar өlvrgen. Oozun koopka sadarga 80 akşa polgan. TAZь-SAN.

Pottarың paagь-pile 13 paaştь pөryge cidirt-tiler

Parьbь - хөm cık kozuununu Parьkь sumuzunu 4-5 tugaar арваннъң arat conu maldьn хо-ralьq tajьzьн pөry-pile temiss-elди koncuq sula corudup turar Cyl teerge, 35 cыda cangьş 12 aјьн iñtinde uluq aat 3, pe 1, kulun poqьa 3, moldurga 1, xoj 5, şuptu 13 paaştь pөryge cidirtip kaannar.

Moon songaар tus арваннъң arat conu pөry-pile ekki temiss-el corudatь ьlangьja арван tar-alarь pir tugaarыңdi arat conu ebiledep алgaş, xoralьq көк pө-ryny cок kыbrь toң cugula tur eves-pe.

Laa-syrьp.

Caattь-xooraj sumuzu-nuң cagьrga ceri polgaş nam, areve yyrleringe (Margьldaаnъң kыjьrьbь)

Uluq-xem kozuununu Ejliq-xem sumuzunuң cagьrga ceri po-lgaş nam, areve yyrlerinden 36 cыдың solun parьlga cagьlgazь-нъң sanьñ өstyрer polgaş şьnar-ың ekkizideringe, slerni kыjьrьp tur-pis.

Po margьldaаnъ 36 cыдың 2 aјьн 15-ten egeleeringe sanaaş, am pistin sumuda 2 aјda par turar solunnarың todargajlaarga:

Cagьlga adь	1 cы	6 aј	3 aј	Şuptu
„Şьn“ solun	29	41	6	76
„Areve şьn“	7	44	8	59
„Byleten“	17	17	—	34
Kattьşkaş	53	102	14	76

Po cagьlgalar-pile kattaj pygy cagьlganь 200 sandan aзыр kyy-sediringe slerni azar-pis. Moon 1 tugaar tynnelin 5 aјьн 1-de, 2 tugaar tynnelin 8 aјьн 1-de. Sumu targazь NAMCЫLAK.

Nam yyrьnyн targazь CAMZьBьN.

Areve yyrьnyн targazь KЫRLьQ-KARA.

ARATTAR!

„Şьn“ solunnuң cagьl-gazьn am udavas 5,000-dan aзыraalьnar!

Aratkorlar cagaalarыңнъң izi-pile

Aratkor „Хьrbaga“ харьbь

Kызыл-mazьlкта profes teleezi eş Maadьr-ool, solunga pizitken tugajьn-da, tus yyrge pildiriişkin kiirgeniң parьmdalaaş, nam yyrьnden харьbьla-arybьş polza:

1936 cыda yngen № 1 (502) „Şьn“ solunda „Parьbь-xemcık kozuununu profes teleezi Maadьr-ool podunuң aзыльп kыbrьн podavas“ ter aratkor „Хьrbagьn“ pizeen cyulьp хьнар кө-erge erengeјinde şьn cybe cок pol-gan.

Cyl teerge, xoorajda nam, areve yyrleriniң talazьndan 8 udaa şil yndьrьp turda Maadьr-ool xooraj can-ьnda өqlerden terin-puzun tegьdyrьp manpar turgаш, şilniң хамьk хөre-kseliң peletkep perip turgan eves iji-pe.

Paza podunuң massalьq хuralьn 2-3-le udaa kыlgan teeni paza şьn eves tur. Profes cygynden 6 udaa massalьq хuraldar kыlganьнъң toktal-darь par tur.

Profes kezьgyunneriniң tadьbьrьn 35 cыda хавьrьр албаан teeni paza mege, xooraj polgaş cook-kavьda pr-ofes kezьgyunneriniң tadьbьrьн şuptu-zun хавьrьр алган. Харьbь ьрак ceri-erde 4-5 хире kezьgyunneriniң tadьbьrь хавьrьrьтпмаань şьn tur. Bndьq po-lza-taa cыldagaannъң ьşkazьl.

Myn aratkoruң ileredip pizeenin-den angьda, pistin ileredip tьpkanь-

bьş polza, 35 cыдың 1 aјdan 4 aјda cedir 12 kezьgyvnyң tadьbьrь 139 akşanь, myn kozuunga turgan хөre-zen Kokpalaar хавьrьр алgaş, cогуур ceringe cangьş көpejek-taa tьuaar perbeen cyul par polgan. Po tugajьn-da uk akşanь cогуур cerler-pile cu-gaalazьp turgаш, iñter tьvaarың eş Ma-adьr-oolga taastьbьş.

Oon angьda xooraj iñtinde aзыl-cьnnarың kyzьn kamgalap, ekki, pag-aj aзыldьq kizilerni ileredip, profes şugumu-pile olarың kizizidip, kыş aзыldьң curumun jozugaar aзыl corut-kanь sula turgan tugajьn ileretkeş, moon songaар ol cetpes pajdaly cо-guuru-pile cок kыbrьн Maadьr oolga sagьndьrьp taaskan.

Nam yyrьnyн targazь Captanсьq. Sekreteri MIZIT-TORZU.

Aratkor „Şooncalajьnъ“ pizeeni şьn poldu

36 cыda yngen № 9 (510) „Şьn“ solunda aratkor „Şooncalajьnъ“—ezirik Cyldymny харьbьssałga-ce“ ter pize-eni şьn polgan teledе, ezirik Cyldymny 3 хонukta cazaар pазьnga ol-urikaş, 10 akşaga şitkeş, ооң podun pilindir surgaaş candьrgan.

СХК Edip cazaар pазьн targazь MAZAA.

Kыjьrьbьrьga харьbь

Uluq-xem kozuununu Tus-taq sumuzunuң cagьrga cerinden kelgen kыjьrьbьrьн хьлеер алgaş, pistin Cөөн-xemcık kozuununu Solcур sumuzunuң харьbьlarь polza:

Am cagьp алган cagьlgavьş: „Şьn“—66, „Areve şьn“—28, „Byleten“—49, „Xostuq arat“—5, şuptu 148. Am moon kыbrьga nemeј cagьp алырьbьş polza:

Revoluscu xoojlu tyr-ym-pile tanьzьp turar

Parьbь-xemcık kozuununu Şuj sumuzunda 36 cыдың 2 aјьн 1-den egelep, TAR-нъң revolus-cu xoojlu tyrьmy-pile tanьzar 4 kezek cerde pөlgym aзыtkan. Bn-da 75 kizi yrgylcy өөrenip turar.

Po ьşkaş cer-cerge, xoojlu tyr-ym-pile tanьzar pөlgym turgu-zarь aзыk tuzalьq polur.

Likpuntu paşkьzь NAZьN-OOL.

Teere aзыldьq хөreezenner

Parьbь-xemcık kozuununu Askь-parьkь sumuzu хөreezen eş-ter Medek, Kөk, Maaj, Tarьjmaa olar mal aзыlьga polgaş өq aзыlьnga en idepkeјliq aзыdap turarlar. ьlangьja malьнън cыды-ьп caş uruq kavajь-pile temej aştap arьqlap, malьнън kыrьnda хар, хьraazьн kezeelin-de aştap turarlar.

Өske хөreezenner po eşterden yleger алыр cugula tur.

Xer. tassьk targazь ANAJ.

Pistin харьbьbьş

Parьbь-xemcıkte Mizit-torzu—хө-reezenner magazinиң paraanьcьqь-ьp pergen tugajьn ьnda хана solun-unga cьbьdьp pizl.

Typpeј-ool—margьldaа tugajьnda pizeen ьrьң tapkьr poldu.

Parьbь-xemcıkte Laa-syrьp—Ergi-parьkь sumuzunda kыşь cьbьdьşkьn aзыlь ekki teeniң erengeј poldu.

CXK Ak oоruunuң „Cangьş-teree“—Torzunуң tergi sadьş pagaj sadьp coruun kockoор paaştar cerge medeele.

KXK Sarьq-kьş—tus kozuunda mal emcizinge өөrenip turgan, 3 eş yleg-erliq aзыldap tur teeniң kandyq-taa uzuru pildinmes poldu. Am paza pi-zip көr.

UXK Angьrak—Xenderge sumuzu-nda cut poop turarың pizeeniң tapk-ьr poldu.

CXK Idam-syrьp—2 tugaar pizeen tьbьzьн erengeј poldu.

Ylegerliq stanьzь a tylyş Sarьq-ool—tarьlga tugajьnda pizeen ьrьң pildinmes poldu.

Parьbь-xemcıkte Kydereк—şkola tugajьnda pizeen ьrьң өskelerniң pi-zip turgan ьrь-pile tapkьr-taa, turgu-zuq talazь cetpes-taa poldu.

Kargьda Samvu—35 cыдың 12 aјda ol cerde sook polgaş mal aary par teeniñni pizlir teerge tapkьr poldu.

Parьbь-xemcıkte sumu targazь Telger—Xoojlu tyrьm-pile ylegerliq tanьzar polza—aar ter pizeen cybe kandyq-taa uzuru pildinmes poldu.

Paj-xaakta Porpanaş—yş sumu cudaар şinci kire perdi ter cyulьp eş Tavaa-carьң pizeen cyulьp-pile tapkьr poldu.

Samagaldajda P.Tibi—meen y хире materialьm ynmeen teeniң şьn eves tur, piske kelgen materialdarь-нъң yneri yngen polgaş camdьbьş харьbьlatьngan, ооң-pile kadь Paga-zaanьң kadargan cыbьzь semiş teen-інде todargaj cizek cок polgan.

Mezegeјn Xadьnda Mem-ьuj ool—mal odarlatkan tugajьn pi-reeniң tapkьr polgan, ооң-pile kadь pizeen 2 cyul medeeң şьnaј sok pol-gaş ynmеди.

TXK Cьrgalandьda „Kөryngьr“—Simcit-xuuraктың curum cок tugajьn sumu şygyuzьnge medeele. Paza sadьp алыşkьn tugaјьn pizeeniң өјy еrken tur.

TXK Erzinde Tavaa-carь—majьn-льң sadьp алыşkьн ter cyulьpnyн uzuru pildinmes poldu.

Şuurmakta Mongьş-ool—Tazь-saп pөry-pile temissel corutpаn ter харьbь cyulьnde tus tus kizilerniң pөry өlvrgeniң pizeen tur-sen, ьndьq eves, pөry aglar pөlyktyң aзыlь sula teer polgaј, ьndьq teledе, ol cyulьne şьnar cок polgan.

Samagaldajda Mujnuu-carь—Cur-ukpаnnьң tuzalaanь ьnda хана sol-ununga pizl.

PXK Ergi-parьkьta Pelek—majьn sadьbьң cedişkini teen cyulьnde pьlanьн sanь cок polgaş kandyq cedişkiniң polganь pildinmes tur.

Харьbьssałgalьq redaktor Lyndyp.

Kyrynynи 1 tugaar tipogravь

Margьldaаbьştьn pir tugaar tynneli

Tees-xem kozuununu 36 cы-дың solun cagьlgazьнъң margьl-daazьn pir aјьн 15-te mьncar kyyssetenin moon adaanda san-pie көrgьzerge:

Solunnarattarь	Cыda	6 aј	3 aј	Şuptu.
1. „Şьn“ solun	262	180	54	496
2. „Areve şьn“	63	121	20	212
3. „Byleten“	118	39	—	157
4. „Purungaar“	3	6	1	10
5. Mool „Şьn“ pol-gaş „Yndezin erge“	5	—	—	5
Kattьşkaş	460	488	83	1031

Moon ystynde көrgьysken san-nardan алgaş көөрге, tus kozu-unnuң solun cagьlgazьn eleen ce-dilgeliq corup turar, camdьk sumular en teere paaзьnda хар turar, Cizeeleerge, Erzio sumuzu 164 cagьlgalьq, Narьn sumuzu 124 cagьlgalьq, Samagaldaj хо-rajь 132 cagьlgalьq polur pol-gaş оон-taa өske sumularың cagьlgazь erengeјinde eleen ce-dilgeliq turar.

ьndьq polza-taa, kuduruktap eorup turar sumular paza par.

Xoojlu tyrьmy pilip алыр tugajьnda sagьndьrьq

Ergim eşter, xoojlu tyrьm iñtinde uzurun pilveen cybene-riñ „Şьn“ solun redaksь cerin-ce ijik-pe, pistin ystyкky şygy-ynyn cerin-ce pizip corudup turarың tileer tur.

Ol kelgen aјttьrьqьñ „Şьn“ solun tamcьştьr tajьbьrlaar tur-pls.

TAR Ystyкky şygyzyнъң kezьgьny NAKSЫL.

Kызыл-xooraj

Tirazь 4.570